

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

1980/81: 5 y

över proposition 1980/81: 20 såvitt avser lokaliseringen av Sveriges
Utbildningsradio AB jämte motion

Till kulturutskottet

Kulturutskottet har berett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1980/81: 20, bilaga 8 punkt 4:3 (Lokaliseringen av Sveriges Utbildningsradio AB) jämte motion 1980/81: 57. Arbetsmarknadsutskottet får anföra följande.

Propositionen

Sveriges Utbildningsradio AB började sin verksamhet den 1 januari 1978. I riksdagsbeslutet före inrättandet ingick ett bemyndigande för regeringen att närmare avgöra Utbildningsradions lokalisering inom Stockholmsområdet. Det förutsattes att regeringen därvid skulle besluta att Utbildningsradion – som f. n. disponerar lokaler på Östermalm i Stockholm – skulle lokaliseras utanför Storstockholms kärnområde. Med anledning härav beslöt regeringen år 1977 att Utbildningsradion skulle förläggas till Tyresö kommun. Projekteringsarbeten har därefter bedrivits av byggnadsstyrelsen.

Investeringskostnaderna för att förlägga Utbildningsradions verksamhet till Tyresö sägs nu i propositionen ha blivit oväntat stora. De beräknas totalt uppgå till 290 milj. kr. Även personalkostnaderna väntas öka avsevärt.

Om Utbildningsradion i stället får permanenta lokaler i närheten av radio- och TV-husen på Östermalm räknar regeringen med att betydande samordningsvinster kan uppnås och att investeringskostnaderna kan minskas med 150 milj. kr. Enligt regeringens mening bör beslutet att lokalisera Utbildningsradion till Tyresö kommun upphävas och lokalbehovet tillgodoses på Östermalm. Riksdagen föreslås godkänna riktlinjer av denna innebörd för den fortsatta lokalplaneringen.

Motionen

Ingvar Carlsson m. fl. (s) finner i motion 1980/81: 57 inga som helst skäl för att det tidigare regeringsbeslutet skall ändras. De vill i första hand att riksdagen skall besluta att lokaliseringen till Tyresö fullföljs på tidigare planerat sätt. Till stöd härför anföras bl. a. att Tyresö har den lägsta arbetsplatskvoten av kommunerna i Stockholm län.

I andra hand yrkar motionärerna att om riksdagen ändå ansluter sig till regeringens uppfattning så bör riksdagen uttala att annan statlig verksamhet utlokaliseras till Tyresö.

Uppgifter om Tyresö kommun

Befolkningsutveckling

År	1960	1970	1975	1979	1984 (prognos)
	5 000	27 000	29 400	31 300	32 500

Förvärvsfrekvens

(procentandel sysselsatta i förhållande till befolkningen i arbetsför ålder)

År	1970		1975		1980	
	Totalt	därav kvinnor	Totalt	därav kvinnor	Totalt	därav kvinnor
Tyresö	67.9	51.2	77.5	69.6	77.7	72.7
Länet	66.3	54.5	75.6	69.4	77.3	73.6
Riket	64.0	46.4	72.9	62.7	74.6	67.2

Arbetslöshet åren 1978 och 1979 i procenttal

År	1978			1979		
	Samtliga	Kvinnor	Ungdomar	Samtliga	Kvinnor	Ungdomar
Tyresö	0.7	0.7	1.8	0.8	0.7	1.9
Länet	1.0	0.9	2.1	0.9	0.8	2.0
Riket	2.0	2.0	3.8	1.9	2.0	3.7

Tillgången på arbetstillfällen

I motionen hävdas att Tyresö kommun har den lägsta arbetsplatskvoten av kommunerna i Stockholms län. Kvoten anger förhållandet mellan antalet arbetstillfällen och antalet förvärvsarbetande i kommunen. Med anledning härav redovisas en tabell som jämför samtliga kommuner i länet. Tabellen är hämtad från länsstyrelsens länsrapport 78 och bygger på uppgifter ur folk- och bostadsräkningen 1975. Det året fanns i Tyresö enligt samma källa ca 5 300 arbetstillfällen, och antalet förvärvsarbetande uppgick till 13 300.

Kommun	Arbetsplatskvot (antal arbetstill- fällen i kommunen per 100 förvärvs- arbetande invånare)	Andel förvärvs- arbetande som arbetar i den egna kommunen (%)	Andel arbets- tillfällen som rekryterats med kommuninvånare (%)
Botkyrka	41,6	26,6	63,9
Danderyd	74,3	29,4	39,6
Ekerö	53,7	36,1	67,1
Haninge	54,9	37,2	67,7
Huddinge	59,6	27,5	46,1
Järfälla	55,9	33,4	59,6
Lidingö	56,4	37,5	66,5
Nacka	66,9	39,8	59,5
Norrtälje	91,4	84,8	92,7
Nynäshamn	74,0	67,4	91,1
Sigtuna	94,9	57,5	60,6
Sollentuna	55,3	28,5	51,5
Solna	158,7	36,9	23,3
Stockholm	138,2	84,1	60,8
Sundbyberg	86,5	26,5	30,6
Södertälje	87,1	75,2	86,3
Tyresö	39,5	27,1	68,5
Täby	48,2	28,4	59,0
Upplands-Bro	55,1	33,9	61,4
Upplands-Väsby	61,5	42,0	68,3
Vallentuna	46,1	32,3	70,0
Vaxholm	55,5	41,7	77,9
Värmdö	63,3	53,1	83,9

Tabellen bekräftar att Tyresö år 1975 hade den lägsta arbetsplatskvoten. Andelen förvärvsarbetande med anställningar i den egna kommunen var också låg, vilket innebär att en motsvarande hög andel av de sysselsatta arbetspendlar till andra kommuner. Främst sker det till Stockholm. Den tredje kolumnen visar att drygt två tredjedelar av arbetstillfällena i Tyresö rekryterats med kommuninvånare. Övriga platser var besatta med personer som arbetspendlar från andra kommuner.

I kommunens bostadsförsörjningsprogram för åren 1980–1984 uppges att antalet arbetsplatser nu är ca 6000. Antalet invånare som arbetar i andra kommuner (utpendlare) sägs vara 10000, medan 1000 personer pendlar in till arbetsplatser i kommunen.

Antalet statligt anställda i kommunen (inkl. lärarpersonal) uppgick år 1976 till 690. Detta motsvarar 0,5 % av alla statligt anställda i Stockholms län. Denna situation var emellertid inte speciell för Tyresö. Av länets sammanlagt 139 500 statligt anställda var nämligen 109 000 eller 78 % verk-samma i Stockholm och Solna. Till följd härav blir andelarna statligt anställda låga i länets övriga 21 kommuner inkl. Tyresö. (Källa för här redovisade data: ERU: Specialbearbetning av statstjänstemannastatistiken.)

Utskottet

Det ankommer på utskottet att från de synpunkter utskottet har att företräda yttra sig över den i ärendet aktualiserade frågan om lokaliseringen av Utbildningsradion.

Riksdagen har i ett tidigare sammanhang (UbU 1976/77: 8) förutsatt att Utbildningsradion skall förläggas inom Stockholmsregionen men utanför dess kärnområde, dvs. utanför Stockholm, Solna och Sundbyberg. Bakgrunden till detta ställningstagande från riksdagens sida är den kraftiga inomregionala obalansen i fråga om arbetsplatsernas fördelning inom länet. En mycket hög andel av arbetsplatserna är samlade i kärnområdet. Inte minst gäller det om de statliga arbetsplatserna. Som ovan redovisats var år 1976 inte mindre än 78% av dessa arbetsplatser koncentrerade till Stockholm och Solna. Med anledning härav har utskottet vid olika tillfällen uttalat sig för en jämnare spridning av de statliga arbetsplatserna. Sålunda fastslog utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande AU 1976/77: 7 om sysselsättningspolitiken att staten såsom en stor arbetsgivare i Stockholmsområdet har ett ansvar för en förbättrad inomregional balans i området.

Det beslut regeringen fattade år 1977 om att nya lokaler för Utbildningsradion skulle förläggas till Tyresö kommun var i god överensstämmelse med de intentioner riksdagen givit uttryck för. Förberedelser för utlokaliseringen har vidtagits i form av markinköp och byggnadsprojektering. Fråga har nu emellertid uppstått om det av kostnadsskäl är försvarligt att fullfölja utlokaliseringen. Regeringen begär med åberopande av kostnadsskäl att riksdagen skall godkänna nya, i propositionen redovisade riktlinjer för den fortsatta lokalplaneringen. Dessa riktlinjer innebär bl. a. att regeringen utan hinder av riksdagens tidigare uttalanden om en lokalisering utanför Stockholmsregionens kärnområde skall kunna upphäva sitt beslut beträffande Tyresö. Planeringen skall i stället kunna inriktas på att tillgodose Utbildningsradions lokalbehov på Östermalm i Stockholm.

Ingvar Carlsson m. fl. (s) vänder sig mot regeringens förslag i motion 57. De vill i första hand att lokaliseringen till Tyresö skall fullföljas på det sätt som tidigare planerats.

En spridning av statliga arbetsplatser till Stockholmsregionens kranskommuner har hittills kommit till stånd i ett par fall. Stiftelsen Samhällsföretags centraladministration har förlagts till Botkyrka kommun och försäkringsrätten för Mellansverige till Haninge kommun. Förläggningen av Utbildningsradion till Tyresö skulle därför vara ett betydelsefullt fortsatt led i arbetet på en decentralisering av den statliga förvaltningen i länet.

Vad som sägs i propositionen tyder emellertid på möjligheter till samordningsvinster och högst betydande besparingar genom en fortsatt förläggning av Utbildningsradion till Östermalm. Detta skall vägas mot de positiva effekter som kan uppnås genom en utlokalisering, bl. a. för sysselsätt-

ningen i Tyresö. Utskottets tidigare redovisning av sysselsättningsförhållandena i kommunen ger vid handen att dessa inte nämnvärt skiljer sig från övriga kommuner i länet eller ens från andra kommuner i Stockholms närhet. Det kan med fog hävdas att Tyresöborna på grund av bristen på arbetsplatser i den egna kommunen är hänvisade till arbetspendling i mycket stor omfattning. Det hör då till bilden att man måste räkna med att en förläggning av Utbildningsradion till Tyresö leder till att de anställda kommer att pendla till den nya arbetsplatsen och att fler sysselsättningstillfällen för kommuninvånarna under en överblickbar tid kommer att skapas endast i begränsad omfattning. På sikt är det dock betydelsefullt att man skapar bättre balans mellan boende och arbetsplatser i Tyresö liksom i andra kranskommuner i Stockholmsområdet. Sammantaget gör dock utskottet den bedömningen att det får anses rimligt att nu ompröva Utbildningsradions lokaliseringsfråga, och utskottet vill därför inte motsätta sig att så sker. Mot den bakgrunden kan utskottet inte ställa sig bakom yrkande 1 i motion 57.

I detta sammanhang noterar utskottet också att kulturutskottet har att behandla en motion av Georg Andersson m.fl. (s), 1980/81: 73. I denna begärs när det gäller Utbildningsradion bl.a. en utvärdering av den nuvarande verksamhetens inriktning, innehåll och omfattning samt i vilken utsträckning utbudet utnyttjas i olika utbildningar. Detta och andra förslag av motionärerna med syfte att nedbringa kostnaderna synes utgå från att Utbildningsradion stannar kvar på Östermalm.

På uppdrag av regeringen har länsstyrelsen i Stockholms län i samråd med landstinget och byggnadsstyrelsen arbetat med frågan om möjliga decentraliseringar av statlig verksamhet från Stockholm–Solna till andra delar av länet. Ett liknande arbete bedrivs av den till budgetdepartementet knutna decentraliseringsdelegationen vid sidan av dess uppgift att bevaka möjligheterna till decentraliseringar på en nationell nivå. Det bör vara en angelägen uppgift att i de nämnda sammanhangen noga överväga möjligheterna till alternativa lokaliseringar av statlig verksamhet till Tyresö om Utbildningsradion inte förläggs dit. Sådana överväganden bör rimligen komma till stånd utan särskilt initiativ från riksdagens sida. Utskottet föreslår sålunda att yrkandet 2 i motion 57 med hänvisning till dessa uttalanden inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 november 1980

På arbetsmarknadsutskottets vägnar
ELVER JONSSON

Närvarande: Elver Jonsson (fp), Anna-Greta Leijon (s), Alf Wennerfors (m), Arne Fransson (c), Erik Johansson (s), Bernt Nilsson (s), Sten Svensson (m), Pär Granstedt (c), Lars Ulander (s), Margit Odelspar (c), Marianne Stålberg (s), Eva Winther (fp), Sune Johansson (s), Nils-Olof Grönhagen (s) och Sonja Rembo (m).

